

DE CHINESE GNOSIS

道
德
經

DE CHINESE GNOSIS

VERKLAARD AAN DE HAND VAN
DEEL I VAN DE TAO TEH KING
VAN LAO TSE

DOOR

J. VAN RIJCKENBORGH

EN

CHATHAROSE DE PETRI

2^e DRUK 2002

ROZEKRUISPERS – HAARLEM – NEDERLAND

Internationale School van het Gouden Rozenkruis
Lectorium Rosicrucianum
Hoofdzetel
Baknessergracht 11-15, Haarlem, Nederland

1^e druk 1987

ISBN 90 6732 022 6

© 1987 Rozekruis Pers, Haarlem, Nederland

Inhoud

Woord vooraf	9
Inleiding – De verheven wijsheid van Lao Tse	13
1 Zijn en niet-zijn	23
2 Woe wei	31
3 Maak geen ophef van eerwaardigheid	43
4 Tao is ledig	51
5 De alopenbaring is niet menslievend	57
6 De geest van de vallei sterft niet	67
7 De macrokosmos duurt eeuwig	73
8 Het hart van de wijze is diep als een afgrond	79
9 Men moet van de gevulde vaas afblijven	87
10-I Wie het ik onderwerpt zal met liefde het rijk regeren	97
10-II De wijze zal in volmaakte rust zijn	102
10-III De mysterieuze deugd	109
11 Er is geen ledige ruimte	117
12 Gezicht, gehoor, smaak	123
13 Hoge gratie en degradatie zijn dingen van vrees	129
14-I Kijk naar Tao en ge ziet het niet	137
14-II De draad van Tao	144
15-I De vijf eigenschappen van de goede filosofen	149
15-II De onzuiverheden van het hart	155
16 Het opperste ledig	161
17 Het volk en zijn vorsten	167
18 Toen Tao verwaarloosd werd, kwamen menslievendheid en gerechtigheid	175

19-I	Weg met het weten!	183
19-II	Doe afstand van de dingen	189
20-I	Laat varen uw studie	195
20-II	De wereld is een wildernis geworden	198
20-III	Ik alleen ben anders dan de gewone mensen	203
21-I	Tao in zijn schepping is vaag en verward	207
21-II	Tao, de grote kracht in het midden	213
21-III	De wedergeboorte in Tao	219
22-I	De vier grote mogelijkheden	225
22-II	De wijze maakt zich tot een voorbeeld in de wereld	231
22-III	Het onvolmaakte zal volmaakt worden	236
23-I	Wie weinig spreekt is «vanzelf»	241
23-II	Wie gelijk is aan Tao, verkrijgt Tao	246
23-III	Niet voldoende geloof hebben, is geen geloof hebben	250
24-I	Zelfzucht	255
24-II	De muren van Jericho	261
24-III	Toewijding aan Tao	268
25-I	Godsdienst en theologie	273
25-II	Vóór hemel en aarde bestonden, was er een vaag wezen	279
25-III	De viervoudige wet van Tao	285
26-I	Het zware is de wortel van het lichte	291
26-II	De drie kruisen	297
26-III	Het drievoudige meesterschap	304
27-I	Het alleen-goede	309
27-II	Hij die goed gaat, laat geen sporen achter	315
27-III	Hij die goed spreekt, geeft geen reden tot blaam	321
27-IV	De wijze munt altijd uit in het helpen van mensen	324
27-V	Dubbel verlicht zijn	327

27-VI	Hij die geen waarde hecht aan macht heeft de alwijsheid verkregen	331
28-I	De vallei van het rijk	337
28-II	De altijddurende deugd	343
28-III	De wijze zal het hoofd van de werkers zijn	350
29-I	De heilige offervaas	355
29-II	De weg naar de overwinning	361
29-III	Niemand kan twee heren dienen	369
30-I	Niet met geweld van wapens	375
30-II	De ware goede slaat met vrucht één slag	381
30-III	Vanaf het toppunt van kracht worden de mensen en de dingen oud	389
31-I	De beste wapens zijn instrumenten van onheil	397
31-II	De vergiftiging van het menselijke levensveld	406
31-III	Heb uw vijanden lief	413
31-IV	De liefde van de gnostiek-magische mens	416
31-V	Gij zijt het zout der aarde	423
31-VI	Het reinigende zout	431
32-I	Hemel en aarde zullen zich verenigen	435
32-II	Het volk zal tot harmonie komen	441
33-I	Hij die zichzelf kent, is verlicht	447
33-II	Hij die zichzelf overwint, is almachtig	453
33-III	Hij die sterft en niet verloren gaat, geniet het eeuwigdu- rende leven	459

Woord vooraf

Sedert de *Tao Teh King*, het klassieke werk van de Chinese wijze die reeds eeuwenlang bekend staat onder de naam Lao Tse, in het jaar 1823 in de westerse wereld bekend werd door de eerste (gedeeltelijke) vertaling daarvan in een westerse taal (van de hand van de Fransman Abel Rémusat), is er een welhaast onoverzienbare stroom van vertalingen, verklaringen en commentaren verschenen waarin de schrijvers gepoogd hebben, elk op hun wijze, dit korte, doch zeer diepzinnige werk enigszins begrijpelijk te maken voor de westerse mens.

Voor zover ons bekend, is er echter nog nimmer een commentaar gepubliceerd waarin, zoals in het nu voor u liggende werk, de *Tao Teh King* gezien wordt als een gnostiek geschrift, en waarin het dus op gnostieke wijze belicht wordt. Vandaar ook de titel: *De Chinese Gnosis*.

Wat is Gnosis? In hun eerder gepubliceerde werk *De universele Gnosis** zeggen de auteurs hierover: «Oorspronkelijk was de Gnosis de samenvatting van de oerwijsheid, de samenbundeling van alle kennis die direct heenwees naar het oorspronkelijke, goddelijke leven van een werkelijk onaards goddelijk-menselijke levensgolf. De hiërofantten van de Gnosis waren de afgezanten – en zij zijn het nóg – van het Onbeweeglijk Koninkrijk, die de goddelijke wijsheid brachten aan een verloren mensheid, en die de ene weg wezen aan hen die, als verloren zonen, wilden terugkeren tot het oorspronkelijke Vaderland.»

Uit deze omschrijving wordt ons duidelijk dat de ware

* Rozekruis Pers, Haarlem, 1992, blz. 9.

Gnosis – de oorspronkelijke Kennis Gods, een Kennis die de mens toegang verschaft tot de weg die naar verlossing leidt – zich nimmer beperkt heeft tot één bepaald land of tot één bepaald volk. Integendeel, de Gnosis is universeel en zij wil de gehele mensheid omvatten. En overal ter wereld waar de Boodschappers des Lichts werkten en werken, werd en wordt zij dan ook tot openbaring gebracht.

Zo geschiedde dat niet alleen in landen als Egypte, Voor-Indië en Palestina, maar, in het verre verleden, ook in het China van Lao Tse, door middel van de *Tao Teh King* – een werk dat ook in het China van onze dag nog altijd met grote eerbied wordt bejegend.

De in de *Tao Teh King* vervatte wijsheid is in onze dag zo mogelijk nog actueler dan ten tijde van Lao Tse. Men leze bijvoorbeeld in hoofdstuk 31:

*De beste wapens zijn instrumenten van onheil.
Zij die Tao bezitten, houden er zich niet mee op.*

Of in hoofdstuk 33, het laatste dat door de auteurs gecommentarieerd werd:

*Hij die andere mensen overwint, is sterk,
maar hij die zichzelf overwint, is almachtig.*

Bij deze laatste strofe zeggen de auteurs: «Het komen tot almacht wil zeggen: het doordringen tot, het deel krijgen aan het kernwezenlijke van de Godheid». En deze woorden kunnen worden beschouwd als het compendium van de grote en grootse opdracht waarvoor zij in dit werk hun lezers plaatsen.

Zij laten het echter niet bij deze opdracht – zij geven ook de wegen aan, waarlangs deze opdracht kán worden uitgevoerd. En het gevolg dáárvan zal zijn, zo zeggen zij, dat «wij heel de

wereld, heel de mensheid, heel onze maatschappij [zullen] zien veranderen».

*Hij die zich losmaakt van de schijn
vindt het pad tot het innerlijke zijn.
Wie tot het niet-doen is gekomen,
wordt in de keten opgenomen.*

Rozekruis Pers

Kon Tao uitgezegd worden, het zou de eeuwige Tao niet zijn. Kon de naam genoemd worden, het zou de eeuwige naam niet zijn.

Als niet-zijn kan het worden aangeduid als de grond der alopenbaring. Als zijn is het de Moeder aller dingen.

Daarom, als het hart voortdurend niet-is – dat is: vrij van alle aardse gerichtheden en begeerten – kan men het mysterie aanschouwen van Tao's spirituele essence. Als het hart voortdurend «is» – vol van begeerten en aardse gerichtheid – kan men alleen begrensde, eindige vormen zien.

Beide, zijn en niet-zijn, komen uit dezelfde bron voort, doch hebben verschillende werkingen en doeleinden.

Beide zijn vol van mysterie, en dit mysterie is de poort des levens.

Tao Teh King, hoofdstuk 1

Zijn en niet-zijn

De Tao Teh King waarvoor wij u thans mogen plaatsen, kan met recht de Chinese Bijbel worden genoemd. De auteur heeft dezelfde signatuur als alle grote leraren der mensheid. Vele legenden worden van Lao Tse verteld, doch ze steunen op geen enkele historische grond. Daarom willen wij er geen voor u herhalen. Het gehele bestaan van Lao Tse is in nevelen gehuld. Er zijn er die zijn bestaan ontkennen en er zijn er die dat bestaan heftig verdedigen. Precies dezelfde historie dus als met de Boeddha, Jezus de Heer en Hermes Trismegistos. Wij behoeven daarbij niet stil te staan en aan dergelijke overleggingen geen seconde aandacht te besteden. Wij hebben u slechts te wijzen op het woord van Silezius: «AI werd de Christus duizendmaal in Bethlehem geboren en niet in u, zo waart ge toch verloren».

De hoofdzaak is, dat wij de Tao Teh King bezitten. En de signatuur daarvan is dusdanig dat wij kunnen zeggen: Het is de Universele Leer van de Universele Broederschap, met onvergelijkelijke liefde aan de mensheid geopenbaard. De openbaarder ván deze liefdesstraal wenste niet naar voren te komen. Hij verloor zich in het onpersoonlijke; hij kwam en ging; zijn rijk was niet van deze wereld. Het Woord daalde zeshonderd jaar vóór Christus in China neer, en de bringer van dat Woord trok daarna «over de grenzen»; zoals duidelijk is: over de grenzen van de wereld der dialectiek naar het ene Vaderland.

Wij mogen aannemen dat deze heilige taal zeer weinig of in het geheel niet geschonden is. De oorzaak hiervan is dat maar zeer weinigen de Tao Teh King, geschreven in de Chinese taal,

hebben kunnen begrijpen. Het werk is compact geschreven, zeer gesluierd, en bestaat uit slechts eenentachtig spreuken of leringen. Deze leringen zijn verdeeld in twee afdelingen: de afdeling Tao en de afdeling Teh. Wij zouden Tao willen omschrijven als «het pad van bevrijding», Teh als «het nut en het gevolg van het pad van bevrijding», het resultaat. En de toevoeging King duidt aan dat de Tao en de Teh tegelijkertijd de methode tot de bevrijding behelzen.

Wij geven u hierna geen letterlijke vertaling van de Tao Teh King – wij zijn geen sinologen – doch een omschrijving. Overigens moet worden gezegd dat nagenoeg alle sinologen het met elkaar oneens zijn en dat zij geen van allen gelijklopende vertalingen geven van titel en tekst. Wij volgen bij onze bespreking ongeveer de tekst van Henri Borel, daar wij redenen hebben deze vertaling de betrouwbaarste te achten.*

De kennis met betrekking tot de Tao Teh King is in Europa zeer jong, hooguit anderhalve eeuw. In 1823 verscheen in Frankrijk de eerste vertaling en sedertdien zijn er heel wat boeken over het werk geschreven. En nu gaan ook wij u over de Tao Teh King spreken. De reden hiervoor is gelegen in het feit dat een nieuwe, machtige taoïstische Broederschap in het Oosten aan het oprijzen is. Een Broederschap, een School met dezelfde signatuur en dezelfde doelstellingen als de onze. Een Broederschap die, evenals wij, in december 1951 haar tempel heeft ingewijd, en die, evenals wij, in de Keten van Zeven haar plaats heeft ingenomen. Het ligt voor de hand dat in de nu aan-gebroken tijd deze gehele zevenvoudige broederschappelijke beweging naar elkaar toe zal groeien. Oost en west, noord en zuid zullen elkaar ontmoeten in de nieuw-ontwaakte kinderen Gods, die elkaar behalve in signatuur ook in innerlijke taal dienen te herkennen.

Daarom dient u de Tao te kennen en te proeven, zoals alle andere wijsheidsleer, zodat u uit de synthese daarvan kunt

* De Chinese filosofie, toegelicht voor niet-sinologen, deel II, Lao Tse, Amsterdam, 1897

leven, spreken en handelen, en vrijkomen van het ras, om waarlijk wereldburger te zijn van het universele volk Gods. Deze bespreking moet dus onder andere dienen als voorbereiding voor een ontmoeting tussen allen die uit alle delen der aarde zullen worden bijeenvergaderd. Het gaat dus om een te vervullen taak, waartoe wij ook u hierbij van harte uitnodigen. Breng met ons deze opdracht tot een goed einde!

Wij zeiden u dat zeer weinigen de Tao begrepen en begrijpen. De grootste onzin is over de inhoud verkondigd. Behoren wij nu tot degenen die wél verstaan en die met een bepaalde zelfverzekerdheid zeggen: «Wij zullen u de diepe zin ervan wel even uiteenzetten»? Nee, wij willen onze poging ondernemen in de grootste deemoed, daarbij denkend aan de laatste spreuk uit deze Chinese Bijbel: *Zij die Tao kennen, zijn niet geleerd; zij die geleerd zijn, kennen Tao niet* (spreuk 81). Als de ziel maar ontvanke-lijk is voor het nieuwe leven, zullen wij ongetwijfeld verstaan!

Wij laten nu het eerste hoofdstuk van de Tao Teh King nogmaals volgen:

Kon Tao uitgezegd worden, het zou de eeuwige Tao niet zijn. Kon de naam genoemd worden, het zou de eeuwige naam niet zijn.

Als niet-zijn kan het worden aangeduid als de grond der alopenbaring. Als zijn is het de Moeder aller dingen.

Daarom, als het hart voortdurend niet-is – dat is: vrij van alle aardse gerichtheden en begeerten – kan men het mysterie aanschouwen van Tao's spirituele essence. Als het hart voortdurend «is» – vol van begeerten en aardse gerichtheid – kan men alleen begrensde, eindige vormen zien.

Beide, zijn en niet-zijn, komen uit dezelfde bron voort, doch zij hebben verschillende werkingen en doeleinden.

Beide zijn vol van mysterie, en dit mysterie is de poort des levens.

Het eerste hoofdstuk van de Tao Teh King geeft ons de grondtrekken aan van de Universele Leer, die door alle tijden heen onveranderlijk dezelfde is en was. De oergrond aller dingen wordt door Lao Tse *Tao* genoemd. Men kan dat woord ook eenvoudig vertalen door ons woord «God». Of, zoals Johannes het doet, door middel van de aanduiding «het Woord»: «In den beginne was het Woord, waartoe alles moet terugkeren», een stroom dus – een weg – de baan.

Dit Woord, dit Tao, kan niet gezegd worden. Het kan door geen sterveling in volkomenheid omschreven worden. Het kan hoogstens worden aangeduid, min of meer worden benaderd. «Niemand heeft ooit God gezien», zegt Johannes, als een volkomen herhaler van Lao Tse. Zou Tao in volledigheid intellectueel, filosofisch uitgezgd kunnen worden, het zou de eeuwige Tao niet zijn. Slechts wat binnen een dialectische grens gelegen is, kan gezegd worden. Door dit te constateren wordt al onmiddellijk het wezen van de aardse mens, de dialectische mens, begrensd, nadrukkelijk vastgesteld. Niemand heeft ooit God gezien, geen enkele sterveling kan Hem zien, slechts de Zoon, die in het hart van de Vader is, kan Hem verklaren, dat is: uit zichzelf openbaren.

Wie is deze Zoon? Deze Zoon is een historische figuur en tegelijkertijd een actuele, levende werkelijkheid. Deze Zoon is embryonaal het oeratoom, bij velen in het verleden geopenbaard, maar ook in het levende heden. De Zoon is steeds hij die het oeratoom, de roos, het goddelijke zaad, weet te wekken. Zo een zal God ontmoeten; hij nadert alzo de Gnosis, zoals de Gnosis, Tao, *hém* nadert.

U kent als leerling van de Geestesschool van het Gouden Rozenkruis de sleutel tot dit heilsmysterie. Vijfentwintighonderd jaar geleden gaf Lao Tse hem de mensheid al in handen.

*Als het hart voortdurend niet-is – dat is: vrij van alle aardse gericht-
heid en begeerten, – kan men het mysterie aanschouwen van Tao's spi-
rituele essence.*

Heeft de Geestesschool u al niet vele malen gezegd dat wie het hartheilighdom opent voor de stralingskracht van het nieuwe leven, door de spirituele essence getroffen zal worden? Het hart moet in de staat van niet-zijn bestaan. Als het is, dan is het gevuld met duizend-en-één zorgen, verlangens en bezig-
heden van de gewone natuur. Zoals het hoofd voortdurend be-
wogen wordt door gedachten, zo is het hart barstens vol met
allerlei gevoelens en begeerten.

Denken, willen, gevoelen en begeren, zij vormen een der
zijden van de aardse lichtdriehoek. En wie kan zeggen terzake
van deze zijde de volkomen stilte te zijn ingegaan, de stilte van
het niet-zijn, van het niet-doen? Het drukdoen der dialectische
bewogenheid, het voortdurend bezig zijn op dit vlak van
bewustzijnswerkzaamheid, houdt de werkzaamheid van het
oeratoom tegen. Alleen de stilte van het niet-doen, het zich
afsluiten voor de dialectiek, baant een weg door de woestijn
van het leven. De stilte is de voorloper van Tao's spirituele
essence, zoals Johannes vóór Jezus uit gaat. Door de stilte
wordt het oeratoom gewekt uit zijn eonenlange slaap.

Met welk doel, zo vragen wij? Het antwoord luidt: «Het
nieuwe, het oorspronkelijke leven». Het pad leidt tot het niet-
zijn, én tot het zijn, antwoordt Lao Tse. Het niet-zijn is de
grond van de al-openbaring; het zijn is de Moeder aller
dingen. Het niet-zijn beduidt niet: niet bestaan, of in het
geheel niet zijn, doch het is de absolute, oorspronkelijke toe-
stand, de oorspronkelijke, onsterfelijke heerlijkheid. Het gaat
om een nieuw-zijn in die oorspronkelijke staat van het Onbe-
weeglijk Koninkrijk. Het zijn zoals wij dat kennen is het zijn
van dood, leed en tranen. Dat zijn kan zich niet ontwikkelen

uit Tao. Daarom is er een oorspronkelijk zijn, voortkomend uit dezelfde bron van het absolute, als het ware niet-zijn.

Deze boodschap richtte Lao Tse enkele duizenden jaren geleden tot de mensheid. Deze boodschap klinkt u zeer bekend in de oren, omdat ze ook nu verkondigd wordt. Uit Tao, uit de Gnosis, ontwikkelt zich een bron, en uit die bron ontspringen het niet-zijn en het zijn. Een eeuwige, onweerstandelijke kracht, waarin het Onbeweeglijk Koninkrijk staat als een rots. En het stil geworden hart ondergaat de siddering van Tao's spirituele essence. Aldus vormt het hart het mysterie van de poort des levens.